

De Christen, 98^e jaargang, nr. 7 (1983), blz. 3.

Een aspect van christelijke eenheid:

VERDEELDHEID ALS DIEFSTAL

Er zijn talloze verschillen tussen christenen. Is dat betreuenswaardig of kan het ook een positieve kant hebben? Wanneer en waarom worden verschillen tot verdeeldheid?

Twee ervaringen.

In mijn eerste gemeente, ø zondagsochtends per fiets op weg naar de Baptisten kapel, kwam ik halverwege steevast een in het donker geklede familie tegen. Voorop liep vader met zijn zoons. Enkele stappen erachter volgde moeder met de dochters, allen met een hoedje op. Een familie op weg naar de Gereformeerde Gemeente. Zondag na zondag ontmoetten wij elkaar in het voorbijgaan, op weg naar heel verschillend gearde christelijke gemeenten. In de lege straten van de grote nog slaperige stad groeide er een band tussen ons, beiden op weg naar een kerk. We gingen elkaar groeten. We hebben nooit meer gewisseld dan een groet. Maar toch was er een gevoel van verbondenheid. In mijn tweede gemeente, op weg naar de oude Synagoge waar de Baptisten bijeenkomen, moest ik 100 meter vóór het einddoel van de reis steeds een stop maken. Daar stond, voor de zaal van het Leger des Heils, altijd een zwarte Mercedes, met alle portieren wijd open. In uniform gestoken heilsoldates hielpen bejaarde bezoekers van de samenkomst uit de auto stappen. Deze verplichte stop - aan de Delftse grachten is passeren onmogelijk - deed mij ook stil staan bij de kerkelijke verdeeldheid. Ik moet zeggen dat ik die verdeeldheid in die situatie nooit als pijnlijk ervaren heb. Behalve die ene keer dat we beiden - de Mercedes van het Leger vóór me en ik er achter - aan de late kant waren. Maar dat had niets met geloof of theologie te maken.

Verdeeldheid of verscheidenheid?

Is dat nu werkelijk zo erg: vier gezinnen uit één woonwijk op weg naar vier verschillende geloofsgemeenschappen? Is dat nu werkelijk ten hemel schreiend: hier het Leger des Heils in uniform met trompetten en slagwerk, de Gereformeerde Gemeente met zwarte kousen en psalmen op hele noten een eindje verderop, en een Pinkstergemeente met handgeklap en øHallelujaö aan het eind van de straat? (Ik zou nog meer namen kunnen noemen, maar dat doe ik niet. Dat laat ik aan uw eigen fantasie over. Ook om de naam van de Baptisten gemeente in dit verband te noemen). Het is de vraag of dit nu de negatieve benaming øverdeeldheidö verdient. Op zichzelf genomen niet, denk ik. We kunnen - gelukkig - alleen al om puur praktische redenen niet met z'n allen in één kerk zitten. We zijn als gelovigen niet allemaal gelijk. Er is verschil in persoonlijke geaardheid. Heeft het niet veel te maken met de rijkdom van de werking van de Geest in de gemeente, dat er voor elk een plaats is? Iemand die in stijve kerkbanken psalmen op hele noten zingend zou verkommeren kan gelukkig in een Baptisten gemeente enthousiast Johannes de Heer liederen zingen. Een artistiek begaafd christen die zich ook geestelijk voelt uitdrogen in een recht-toe-recht-aan kerkzaaltje met wit gekalkte muren, tijdens een dienst waarin alles eenzijdig om de preek draait, kan gelukkig terecht in de rijke liturgie van andere kerken. U hebt gelijk: dat is niet het laatste woord over de verschillen tussen christelijke geloofsgemeenschappen. Er valt méér te zeggen, ook in kritische toonzetting. Maar dat is al zoveel gebeurd! Ik wil alleen maar beweren, dat er met het zojuist geschrevene iets wezenlijks over kerkelijke verschillen aan de orde is gesteld. Wezenlijker dan we in kerkelijke discussies vaak beseffen. Veel kerkelijke verschillen hebben te maken met verschillen die in onszelf zitten. Veel van die verschillen zijn niet betreuenswaardig. We maken ze betreuenswaardig door de manier waarop we er mee omgaan! Verschil kan een uiting zijn van de rijkdom van God, door de Geest gelegd in mensen en verdeeld over mensen. In een plaatselijke gemeente zijn niet allen gelijk. Er is een veelheid van gaven, diensten en geloofsuitingen. Als het goed is kunnen verschillende geloofsgemeenschappen samen één geestelijk lichaam vormen, zoals verschillende gelovigen samen één gemeente vormen. De verschillen mogen voor een groot gedeelte best blijven. Als ze maar niet aan de orde gesteld worden in de vorm van kritiek op elkaar. Ik moet hierbij denken aan die groet die ik op weg naar de Baptisten gemeente en die familie op weg naar de Gereformeerde Gemeente wisselden: in deze sfeer is vast meer mogelijk!

Verdeeldheid als diefstal.

Verscheidenheid is geen verdeeldheid. In zijn eerste brief aan de Corinthiërs schrijft Paulus uitvoerig en positief over de verscheidenheid in de gemeente (1 Cor. 12). Aan het begin van deze brief maakt hij kritische opmerkingen over verdeeldheid: ølk bedoel dit, dat ieder zijn leus heeft: Ik ben van Paulus! En ik ben van Apollos! En ik van Cephas! En ik van Christus!ö (1 Cor. 1:12). Paulus, Apollos en Cephas (Petrus) waren ieder voor zich gaven van Christus aan de gemeente, een ieder met zijn eigen dienst, zijn eigen sfeer en eigen accenten. Deze verscheidenheid in de gemeente werd tot verdeeldheid toen gemeenteleden die gaven gingen privatiseren: ølk ben van...!ö

Verdeeldheid is vaak diefstal uit de veelheid die de Geest voor allen bestemt. Wat in Corinthe tussen gemeentelieden gebeurde is in de loop der kerkgeschiedenis, tot op de dag van vandaag, tussen geloofsgemeenschappen gebeurd:

Wij hebben de apostolische successie!

Wij hebben de Geest in zijn volle werking!

Wij hebben de ware prediking!

Wij zijn nieuwtestamentische gemeente!

Alsof er elders werkelijk niets te beleven valt van de werking van de Geest, van de echte verkondiging van het Woord des Gods, van nieuwtestamentisch gemeentelieven! Er is een verdeeldheid die ontstaat wanneer je iets voor jezelf claimt wat de Geest voor allen geeft. Verdeeldheid als diefstal.

Eenheid beleven in verscheidenheid.

Hoe kun je eenheid ervaren met gelovigen die anderszins zijn, die lid zijn van een gemeenschap waarop je, theologisch discussiërend, best wat aan te merken hebt? Je moet bereid zijn je door zulke gelovigen te laten dienen! Je laten dienen is méér dan de ander beleefd en tolerant laten uitpraten. Iemand vertelde mij eens dat hij - tot zijn eigen verbazing - bijna gezegend was door een preek van een dominee met wie hij het niet eens was, uit een kerk waarop hij veel kritiek had. Deze ervaring tegen wil en dank had hem in verlegenheid gebracht. Had deze man zich echt laten zegenen, dan had hij iets ervaren van de christelijke eenheid over kerkmuren heen! Als je je laat dienen - zegenen, opbouwen, bemoedigen, inspireren (ik spreek veiligheidshalve maar niet over vermanen) - door gelovigen die anderszins zijn en op wie je, wat geloofsopvattingen betreft, best iets op te merken hebt, kun je aan den lijve beleven dat je in Christus bij elkaar hoort.

Olof de Vries